

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

SAK NR 13469300 29/23-123

PER KRISTIAN ORDERUD ANMELDER TIDLIGERE POLITIFØRSTEBETJENT A VED KRIPOS FOR FLERE STRAFFBARE FORHOLD**Sammendrag og konklusjon**

Saken gjelder blant annet spørsmålet om en tidligere etterforsker i Kripos hadde forklart seg uriktig i lagmannsretten i forbindelse med Orderud saken.

På bakgrunn av innledende undersøkelser mente Spesialenheten at det ikke var tilstrekkelige holdepunkter i saken som sannsynliggjorde at vedkommende hadde avgitt en bevisst uriktig forklaring for retten, eller tilveiebrakt falske bevis.

Saken ble derfor henlagt uten etterforskning.

Anmeldelsen

I brev 10. januar 2023 til Spesialenheten anmelder Per Orderud følgende forhold:

"Jeg anmelder herved tidligere Kripos politiførstebetjent A for falsk forklaring for retten, falsk anklage og tilveiebringelse eller medvirkning til tilveiebringelse av falsk bevis i forbindelse med straffesak mot meg etter trippeldrapet på min mor, far og søster i kårboligen på Orderud gård i pinsen 1999. Når det gjelder den faktiske begrunnelsen for anmeldelsen, viser jeg til rapport datert 02.01.2023 fra privatetterforsker Tore Sandberg til min advokat Arvid Sjødin.

Anmeldelsen gjelder straffeloven 1902, § 163, § 168 og § 169, 2. ledd og As forklaring om og håndtering av et angivelig prosjektilfunn som uriktig har vært brukt som et av Orderudsakens viktigste tekniske bevis mot meg. Det påståtte prosjektilfunnet (L-10.8.1) har aldri vært dokumentert ut over As muntlige forklaring for Eidsivating lagmannsrett den 13.02.2002. Han forklarte her at dette prosjektilet ble funnet i et trestykke (av A betegnet som en trerot) som i Orderud-saken er gitt betegnelsen L-10.8. Denne «treroten» ble i følge A funnet ved Vestengbrua i Ski kommune den 27.09.1999 etter at X hadde forklart at han hadde prøveskutt med et våpen på dette stedet.

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 14.03.2023

Spesialenheten for politisaker

Post: Postboks 93, 2301 HAMAR
Tel: 62556100 Faks: 62556102
E-post: post@spesialenheten.no

Det påståtte prosjektilfunnet har aldri vært dokumentert med foto. Hverken A eller noen andre skrev den gang noen egen rapport om hvor prosjektilet ble funnet, hvem som var til stede da det ble funnet. Det fremgår dessuten av rapport fra Kripos våpentekniske ekspert B at han mottok «treroten» men at han ikke undersøkte om det fantes noe spor etter at et prosjektil hadde vært i det trestykket som A viste fram foto av i sin forklaring for lagmannsretten – se Tore Sandbergs rapport til advokat Sjødin.

Det bildet som A viste fram ved sin forklaring for lagmannsretten, består av to trestykker som var satt mot hverandre uten noe synlig spor etter noe prosjektil. A lyste i retten med laserpenn mot trestykket og sa at det var der prosjektilet hadde sittet.

Etter at privatetterforsker Tore Sandberg flere ganger uten resultat hadde fremsatt begjæring om at trestykket L-10.8 måtte kriminalteknisk undersøkes for å søke spor etter innskuddsåpning, prosjektilbane og merke etter der prosjektil angivelig hadde befunnet seg, fremsatte min advokat Arvid Sjødin den 10.04.2022 begjæring om at Tore Sandberg måtte få tilgang til L-10.8.

Den 02.06.2022 kom Gjenopptakelseskommisjonens utreder D til Tore Sandberg med en pose merket L-10.8 med 5 trebitere. Tre av disse trebitene har ikke vært dokumentert på noe tidspunkt i de 23 år som har gått. D og Tore Sandberg utførte en grundig visuell gjennomgang av de 5 trebitene uten at noen av dem fant noe spor etter at det skulle ha sittet noe prosjektil – hverken i de 2 opprinnelige trestykkene eller de 3 nye.

Den 19.12.2022 oversendte Gjenopptakelseskommisjonens leder flere nye rapporter etter at Kommisjonen hadde henvendt seg til A og Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt".

Deretter redegjør Per Orderud for sin vurdering av de sentrale opplysningene fra rapportene, og sammenholder disse med sakens øvrige opplysninger.

Vedlagt anmeldelsen fra Per Orderud lå to rapporter fra Tore Sandberg, samt utskrift og videopptak av As forklaring for Eidsivating lagmannsrett.

Advokat Arvid Sjødin innga brev med synspunkter på saken 5. februar og 6. mars 2023.

Spesialenhetens undersøkelser

Spesialenheten har gjennomgått anmeldelsen med vedlegg og henvendelsene fra advokat Sjødin. I e-post fra advokat Sjødin 6. mars 2023 anmodes det om at Spesialenheten avhører Tore Sandberg. Dette er nøye vurdert, men Spesialenheten mener at han har opplyst saksforholdet godt gjennom sine omfattende rapporter og anser disse som dekkende for hans syn på saken.

Spesialenheten har innhentet og gjennomgått kopi av;

- "Tilleggsrapport om LABORATORIEUNDERSØKELSE" 5. oktober 1999 fra politispesialist B og politiførstebetjent C med 2 fotografier av flere patronhylser og prosjektiler (påført dok. nr. III/24).

Underskrevet digitalt
Terje Nybøe (TNY004) 14.03.2023

side 2 av 7

- "ÅSTEDS- OG UNDERSØKELSESRAPPORT" 18. mai 2000 fra politiførstebetjentene A og E (påført dok. nr. III/52).

- "Illustrasjonsmappe nr. 8" fra Vestengbrua 22. mai 2000 fra politiførstebetjentene A og E (påført dok. nr. III/60).

- Oversikt "Materiale på Våpengruppa, Teknisk avsnitt, Kriminalteknisk avdeling, Kripos, i Orderud-saken" (udatert), med kopi av e-post 10. oktober 2022 fra Kripos til D i Gjenopptakelseskommissjonen.

- "RAPPORT – FUNN AV BEVISMATERIALE VESTENGBRUA" fra A 4. august 2022.

- "Undersøkelserapport" (sak 7594/99: Treroten L-10.8) 15. november 2022 fra Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt.

Spesialenheten har også gjennomgått enkelte dokumenter i gjenopptakelsessaken, samt Nes tingretts dom av 22. juni 2001 og Eidsivating lagmannsretts dom av 5. april 2002.

Nærmere om saken

I tillegg rapport 5. oktober 1999 fra politispesialist B og politiførstebetjent C er materiale L-10.8 benevnt som "Noe av en granrot fra området L-10", og materiale L-10-8.1 benevnt som "Prosjektil cal. 38 fra granroten L-10.8". Materialet er "... opplyst sikret under søk ved Vestengbrua i Ski kommune". Det fremkommer at prosjektilet er undersøkt og blir beskrevet som et "halvmantlet prosjektil", mens treroten "...er ikke undersøkt nærmere".

I konklusjonen heter det blant annet at "Prosjektilet L-10.8.1 er etter all sannsynlighet utskutt fra samme skytevåpen som kaliber 38. prosjektilene A-62, C-1 og D-2 i "Orderud-saken".

I rapport 18. mai 2000 fra politiførstebetjentene A og E er "Skyteplass ved Vestengbrua i Ski kommune (Illustrasjonsmappe nr. 8)" beskrevet i pkt. 5.9. I underpkt. 3 heter det "I en rotarm fra et grantre like ved brukaret ble det bl.a. funnet et kobberfarget prosjektil (L-10.8.1). For nærmere vurdering og beskrivelse av funn vises til rapport av 5.10.99 fra politispesialist B, Kripos delsak jnr. 9921 23384".

Illustrasjonsmappe nr. 8 fra Vestengbrua 22. mai 2000 fra politiførstebetjentene A og E inneholder et kart og flere fotografier fra stedet. Fotografiet i fig. 7 viser "Noe av trerota L-10.8", og fotografiet i fig. 8 viser "Våpentekniske funn under utgravningen. Pilen viser til prosjektilet L-10.8.1".

I oversikt over "Materiale på Våpengruppa, Teknisk avsnitt, Kriminalteknisk avdeling, Kripos, i Orderud-saken" er materiale L-10.8.1 beskrevet som "Mantlet blytupp-prosjektil kal. 38. fra trerot", og materiale L-10-8 beskrevet som "Trerot". Det fremkommer i en e-post fra Gjenopptakelseskommissjonen at Kripos sendte denne oversikten til D 10. oktober 2022.

I As rapport 4. august 2022 opplyses det innledningsvis om at den er utarbeidet etter anmodning fra Gjenopptakelseskommissjonen. I pkt. 4.5 og 4.6 heter det:

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 14.03.2023

side 3 av 7

"Onsdag 22.09.99 kl. 0900 ble det iverksatt masseuttak og solling ved Vestengbrua. Arbeidet pågikk hver dag frem til og med tirsdag 28.09.99 kl. 2000. Fredag 1.10.99 hadde jeg et møte med F og entreprenør G. Da ble det avtalt hvorledes veien skulle istandsettes, når det skulle gjøres, og at F skulle besvare alle senere spørsmål om hvorfor terrenget var endret ved Vestengbrua.

Det ble gjort flere våpentekniske funn ved Vestengbrua, jf. åstedsrapporten L-10. Hvert funn fikk et beslagsnummer. Når arbeidsdagen var slutt, ble trevirke og røtter som i løpet av dagen var vasket for jordsmonn, samlet og kjørt hjem til min låste garasje. Hensikt en var å kløyve trevirket og gjennomlyse det på Gardermoen, jf. erfaring fra treet i Sylling.

I pkt. 5 om "Funn av L-10.8.1" heter det i pkt. 5.1-5.3:

"Onsdag 29.09.99 kl. 1430 ga H, Oslo Lufthavn, beskjed om at vi kunne komme til varemottaket på OSL kl. 1830 for gjennomlysning av trevirke som vi hadde sikret ved Vestengbrua. Krim.tekniker I ønsket å være med, og J, Kripos, ble også med. Henger og trevirket som var lagret i min låste garasje, ble kjørt til OSL og lagt på gjennomlysningsbåndet i varemottaket. I en rotende av gran som var tatt ut like ved brokaret på Vestengbrua, viste gjennomlysningen at det var en metallgjenstand. Rotenden fikk beslag nr. L-10.8. Dette ble lagt inn i en plastpose, og alt materialet ble transportert tilbake til min garasje.

J og jeg besluttet å kløyve rotenden for å se hva som hadde gitt ut slag ved gjennomlysningen. Kl. 2130 avsluttet vi, etter å ha konstatert at vi hadde gjort funn av et helmantlet prosjektil som fikk beslagsnummer L-10.8.1.

Torsdag 30.09.99 kl. 0730 ble beslag L-10.8.1 levert til B, våpenteknisk gruppe, teknisk avsnitt, Kripos. Kl. 0900 meldte han tilbake at prosjektilet var utskutt med drapsvåpenet".

I undersøkelsesrapport 15. november 2022 fra Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt, er det innledningsvis opplyst at den er utarbeidet etter anmodning fra Gjenopptakelseskommissjonen. I pkt. 2. fremgår at "Treroten L-10.8 ble levert til pob K, Kriminalteknisk seksjon, av D fra Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker onsdag 24.08.22", og at "En ytterligere del av treroten (del 6), ble levert til pb. L, Kriminalteknisk seksjon, av D fredag 14.10.22". Det er deretter tatt flere fotografier av mottatt materiale, og treroten er også fotografert i "sammensatt stand". I konklusjonen heter det i pkt.;

"6.1 De kriminaltekniske undersøkelsene har avdekket bly på/i skader på del 5 og del 6 av treroten L-10.8. På grunn av skadenes plassering og utseende sees de i sammenheng. På del 6 ble det avdekket kobber og bly. Dette er forenlig med spor som avsettes av avfyrte prosjektiler. I området der det ble funnet kobber og bly var det en sirkulær skade, som på bakgrunn av overnevnte funn, sannsynligvis er forårsaket av et prosjektil.

6.2 På bakgrunn av trevirkets egenskaper vil vi ikke kunne si noe om kaliberet til prosjektilet som har forårsaket skaden. Skaden ble målt til 7,5 mm – 8,5 mm i diameter. Prosjektikanaler i trevirke vil som oftest krympe og blir da mindre enn

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 14.03.2023

side 4 av 7

prosjektilet som forårsaket kanalen1. I tillegg skal prosjektilet ha blitt skutt inn i treroten da treet var i live, mens ved undersøkelsen var treroten heltørket. Kaliber 38. ammunisjon kommer i forskjellige utforminger med forskjellige typer mantling, prosjektilet har typisk diameter fra 9,0 mm til 9,5 mm".

I svarbrev 3. februar 2023 fra Gjenopptakelseskommissjonen til Spesialenheten er det opplyst at Tore Sandberg 2. juni 2022 ble forevist treroten (5 deler) som kommisjonen hadde hentet på xx politistasjon. Treroten ble senere samme høst levert til Kriminalteknisk seksjon ved Oslo politidistrikt for undersøkelse. Det ble deretter oppdaget at også Teknisk avsnitt ved Kripos hadde en del av rota oppbevart der (del 6), og at også denne delen ble levert til undersøkelse. Kommisjon opplyste videre om at de hadde underrettet partene om dette i brev 19. desember 2022 slik at de skulle forstå hvorfor til sammen 6 deler av treroten var undersøkt av Kriminalteknisk seksjon ved Oslo politidistrikt.

I Nes tingretts dom 22. juni 2001 er ikke treroten og prosjektilet direkte omtalt. I Eidsivating lagmannsretts dom 5. april 2002 heter det avslutningsvis i 5 avsnitt på side 2 at: "Han (i dommen benevnt som D) forklarte også til politiet at han hadde skutt med revolveren blant annet ved Vestengbroen i Ski. Etter påvisning av D fant politiet et prosjektil i en trestubbe som politiets våpentekniske eksperter sammenliknet med prosjektilene fra åstedet. Konklusjonen var at prosjektilet som ble funnet i trestubben, etter all sannsynlighet var skutt ut fra drapsrevolveren. Dette var den revolveren D hadde forklart at han hadde levert til A og B på X gård".

Spesialenheten har gjennomgått videoopptaket av As forklaring for Eidsivating lagmannsrett. Her fremgår at han fremviste fotobeviset på storskjerm og samtidig pekte med laserpenn med en sirkelrund bevegelse rundt rotenden, og sa at det var i "den rotenden" prosjektilet ble funnet.

Spesialenhetens vurdering

Spesialenheten for politisaker skal etterforske og påtaleavgjøre saker der det er spørsmål om ansatte i politiet eller påtalemyndigheten har begått straffbare handlinger i tjenesten, jf. påtaleinstruksen § 34-1.

På bakgrunn av innholdet i anmeldelsen er tidligere politiførstebetjent A registrert som mistenkt i saken. Spesialenheten har ikke ansett det riktig å registrere og rette mistanke mot andre ansatte i politiet eller særorgan.

Etter straffeprosessloven § 224 foretas etterforskning når det som følge av anmeldelse eller andre omstendigheter er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold som forfølges av det offentlige. Ved bedømmelsen av om det er rimelig grunn til å iverksette etterforskning, vil et sentralt moment være sannsynligheten for at det har funnet sted en eller flere straffbare handlinger. Videre skal det foretas en konkret saklighetsvurdering og ikke tas utenforliggende hensyn, jf. riksadvokatens rundskriv nr. 3/1999.

I anmeldelsen er den sentrale anførsel at det ikke er funnet spor etter prosjektil i treroten som det så ble vist et fotografi av i lagmannsretten. Treroten er benevnt L-10-8 og teksten til bildet er "Noe av trerota". Som ovenfor beskrevet fremviste A dette fotobeviset i lagmannsretten samtidig som han pekte med laserpenn i en sirkelrund bevegelse rundt rotenden, og som nevnt sa at det var i "den rotenden" prosjektilet ble funnet.

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 14.03.2023

side 5 av 7

Etter det som fremgår av sakens dokumenter, blant annet rapporten fra A i august 2022, ble treroten 29. september 1999 gjennomlyst på Gardermoen og det ble avdekket en metallgjenstand. At denne rotenden dretter ble delt i flere biter er utvilsomt, og det ble funnet et prosjektil der benevnt som L-10.8.1. I rapporten fra Kriminalteknisk seksjon ved Oslo politidistrikt som undersøkte rotenden høsten 2022 heter det at den ble overlevert i en ziplock-pose og var i fem deler (illustrert i dok. 09.05 side 3). I en av disse (den de benevnte som del 5) ble det positivt utslag for bly og i den sjette (som ble overlevert senere) ga prøvesvaret utslag for både kobber og bly. En skade som ble funnet i del 6 ble av Oslo politidistrikt vurdert som en forlengelse av skaden i del 5. Konklusjonen var at disse sporene var forenlig med prosjektiler.

Etter dette må det legges til grunn at det er riktig at det på et tidligere tidspunkt var avfyrt ett eller flere skudd mot roten, og det er strengt tatt irrelevant i hvilken del av rotenden sporene og prosjektilet ble funnet. Det som derimot er relevant er at beslaget L-10-8 ved overleveringen bestod av fem deler og så en del 6 som ble overlevert til Oslo politidistrikt. Beslag L-10-8 (Noe av trerota som underteksten beskriver det) ble deretter vist som fotobevis for lagmannsretten på den måten og med den beskrivelse som fremgår over. At A derved har sine ord i behold ved sitt vitnemål da han sa at prosjektilet ble funnet "i den rotenden" er derfor hevet over tvil. Tore Sandbergs konklusjon i sin rapport 2. januar 2023 om at As forklaring om at prosjektilet L-10.8.1 ble funnet i et trestykke "der det nå er fastslått at det ikke finnes spor etter prosjektil" er derfor ikke riktig. I beslag L-10-8 er det i del 5 og 6 funnet spor etter både bly og kobber, slik det fremgår over. Og det var beslag L-10-8 som ble vist i lagmannsretten, og som i dommen er omtalt som "trestubben".

Det er dette som er sakens kjerne, nemlig hvordan A forklarte seg i lagmannsretten og omstendighetene rundt fotobeviset. Om bildet viser akkurat del 5 og 6 er ikke relevant all den tid det er på det rene at beslaget L-10-8 inneholdt disse delene. Dessuten at det i underteksten til bildet heter "Noe av trerota". For domsresultatet var det viktig med bevisførsel omkring det faktum at det var skutt mot treroten, og ikke akkurat hvor i roten prosjektilet traff, hvor i roten det så stanset opp, og deretter ble funnet. Det tilføyes også at dersom påstanden om uriktig forklaring for lagmannsretten legges til grunn (tingrettsbehandlingen er ikke omhandlet i anmeldelsen) måtte det ha omfattet en konspirasjon som omfattet flere personer, blant annet vedkommende som bistod med gjennomlysningen på Gardermoen, kriminaltekniker I fra daværende Romerike politidistrikt og endelig politibetjent J som bistod både ved gjennomlysningen og kløyvingen av roten da prosjektilet ble funnet. At disse skal ha "plantet" et prosjektil fra drapsåstedet i en rotende som senere ble sikret fra Vestengbrua i Ski kommune, er spekulativt og en anførsel som ikke har grunnlag i de foreliggende dokumenter.

Spesialenheten har på denne bakgrunn nøye vurdert om det skulle iverksettes etterforskning i saken, ikke minst siden det fremsettes svært alvorlige påstander. De foreløpige undersøkelser gjennom sakens dokumenter og det innhentede materialet, gir imidlertid tilstrekkelig grunn til å slå fast at det ikke er rimelig grunn til å anta at A har avgitt en falsk forklaring for lagmannsretten eller fremsatt påstander som har medført en uriktig dom. Det er ikke saklig grunn til å starte en etterforskning i denne situasjonen. At saksforholdet også er til behandling ved Gjenopptakelseskommisjonen er en del av denne vurdering, men har ikke hatt avgjørende betydning.

Underskrevet digitalt
Terje Nybøe (TNY004) 14.03.2023

side 6 av 7

Det antas at de spørsmål som reises vedrørende behandling/oppbevaring av beslag L-10-8 vil finne sine svar i kommisjonens utredning. Dersom det gjennom denne skulle fremkomme opplysninger av betydning for Spesialenhetens sak er det intet i veien for på nytt å vurdere om det er rimelig grunn til å iverksette etterforskning.

Spesialenheten har etter dette ikke funnet rimelig grunn til å iverksette etterforskning av de fremsatte påstander mot A.

Vedtak

Saken henlegges da det ikke er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger et straffbart forhold, jf. straffeprosessloven § 224 første ledd.

Per Kristian Orderud og A underrettes om vedtaket.

Kopi av vedtaket sendes til politimesteren i Øst politidistrikt, sjefen for Kripas, Gjenopptakelseskommisjonen, advokat Y og advokat Arvid Sjødin til orientering.

Spesialenheten for politisaker, 14. mars 2023

Terje Nybøe
sjef

Underskrevet digitalt
Terje Nybøe (TNY004) 14.03.2023
side 7 av 7